Урок № 28. **БРАТИ-ЛАДИ**

Дата _____

Клас _____

Мета:

- продовжувати ознайомлювати учнів з особливостями та властивостями музичної мови; надати визначення поняття «тоніка»; учити впізнавати мажорний та мінорний лади;
- розвивати емоційну сферу учнів, уміння розрізняти настрої музики;
- виховувати культуру слухання музики та інтерес до неї.

Музичний матеріал: Р. Шуман «Сміливий вершник», «Веселий селянин»; А. Філіпенко «Соловейко», «Зацвіла в долині».

Наочні посібники: нотна хрестоматія; ілюстрації до музичних творів; портрет Р. Шумана; будиночок з нотами; малюнки (Мажор та Мінор); паперові сонечка та хмаринки.

Обладнання: ТЗН; дитячі музичні інструменти; фонохрестоматія.

Тип уроку: поглиблення теми.

Хід уроку

Учні входять до класу під музичний супровід (*А. Філіпенко «Зацвіла в долині»*).

1. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Перевірка готовності класу до уроку. Музичне вітання

2. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Учитель. Кожного уроку збільшується коло наших музичних друзів. Сьогодні ми також маємо познайомитися з цікавою мешканкою острова Музика. Допоможуть нам у цьому брати-лади.

3. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Бесіда

- Що таке лад?
- Назвіть «імена» братів-ладів.
- Чим вони різняться?
- Яким є характер мажорного ладу?
- Яким є характер мінорного ладу?

4. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Слухання музики

Учитель. Композитор Р. Шуман написав дві п'єси для «Альбому для юнацтва». Він використав різні музичні лади, створивши виразні звукові «портрети».

- Упізнайте, кого змалювала музика.

Слухання п'єс Р. Шумана «Веселий селянин» та «Сміливий вершник».

- У яких ладах написано ці п'єси?

Р. Шуман назвав мажорну п'єсу «Веселий селянин».

- Як ви гадаєте, чому він радіє?

Мінорна п'єса має назву «Сміливий вершник». Але ж, як ви помітили, мінорна музика — це не тільки сумна та мрійлива, але й напружена, серйозна, як і сам вершник.

- Прослухайте п'єси ще раз і оберіть схему, що відповідає творам Р. Шумана.

Одночастинна Двочастинна Тричастинна

Вокально-хорова робота

Учитель. Нотки знову запрошують нас до свого будиночка (*грає гаму до-мажор угору і вниз, потім співає з учнями на склад «ля»*.)

- Який лад ви почули у цій музичній фразі?

Так, це — мажорний лад. Зараз проспіваймо гаму в мінорному ладі.

Учитель з учнями співають висхідний та низхідний звукоряд у мінорі, допомагаючи собі показом напряму мелодії рукою.

Виконання поспівки зі словами.

Ми по звуках піднімались
Й знов до тоніки вертались.
До, ре, мі, фа, соль, ля, сі, до.
До, сі, ля, соль, фа, мі, ре, до.

- Чи помітили ви, що ми щоразу починали з ноти «до» і до неї поверталися?
- Чому це так?

Ми дізнались, що в родині нот панують лад і гармонія, у цьому допомагають брати-лади. Але в будь-якій родині хтось має бути головним. Так само і в музиці.

Ще з давніх часів Музичний король вирішив, що в музичній сім'ї буде один головний звук, і наділив його чарівною силою. Хоч би де мандрувала мелодія, наприкінці пісні або п'єси вона завжди повертається до головного звука, неначе він притягує до себе всі звуки. Його ім'я дуже красиве й також чарівне — Тоніка. Услухайтеся в це слово: воно ніжне й водночас горде й величне.

Сім'я музичних звуків була дружною, тому король наділив чарівничою силою не якийсь обраний звук, а всі. Кожен з них міг стати Тонікою в будь-якій мелодії, але не одночасно, а по черзі.

Зраділи музичні звуки, що кожний з них може стати головним, і ніколи не сварилися, хоч і дуже різнилися.

Робота з поняттями

Тоніка — це перший і найстійкіший звук ладу та відповідної гами (звукоряду).

Учитель

- Яка з нот була головною, тобто тонікою, у нашій поспівці? (*До*)

Прослухайте пісню А. Філіпенка «Соловейко».

- Визначте лад цієї пісні за допомогою «сонечка» й «хмаринки».

Слухання пісні А. Філіпенка «Соловейко».

- Чи пов'язаний настрій тексту пісень із настроєм музики?
- Про що йдеться у пісні?
- Як її необхідно виконувати?

Розучування пісні А. Філіпенка «Соловейко» із ритмічним супроводом (інструмент учні обирають за власним бажанням).

Продовження розучування пісні А. Філіпенка «Зацвіла в долині»; робота над емоційним змістом пісні.

5. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

- Які лади виражають настрій у музиці?
- Що таке тоніка?
- Які твори слухали сьогодні на уроці?

Учні виходять із класу під музичний супровід (*А. Філіпенко «Соловейко»*).